

KURJER LITEWSKI

W WILNIE DNIA 27. WRZESNIA V. S. ROKU 1805.

ROSSYA.

S. Petersburg V. S. 15 Września. Oświadczone ukontentowanie Inspektorowi całej artylleryi GL. Arakceziew za prędkie uformowanie pontonierów. GM. Mozawskiemu i Werderewskiemu Szefom za szykowność półków: Pawłowskiemu grenadyer. Kexholmskiemu muszkiet. żołnierzom po rublu dać kazano. Kammerher X. Biron został Stabs Rotmistrzem w półku Kawalergardów. Podpółkownik Knoring został Adjutantem G. Kawaleryi Michelsona; GL. Adadurów wyznaczony Szefem Penzeńskiego półku muszkiet. Oświadczone pochwałę GM. Okułow, Cybulskiemu, Kostellemu za szykowność półków ich Szefowstwa: Rilskiego, Ufimskiego muszkiet. i Kazańskiego garnizon. Otrzymali rangę GM. Półkownik Szewlakow Szef Permskiego, Półkownik Stoianow Szef Wileńskiego półku muszkiet, Półkownik Lindfors Szef półku Tobolskiego. GM. Lewiz przyjęty do służby umieszcza się w armii. Oświadczone ukontentowanie GL. Malutin za uczynioną porządnie indagacyą. Ormianin Arszagow znajdujący się przy GM. Nieswetaiew, który dystyngował się na czele 30 Ormianów Bombaskich, gdy pomieniony G. w mieś. Maju dokazywał w okolicach Eriwanu, otrzymał rangę wyższą. 7 osobom dawniej osądzonym i zesłanym na wygnanie, po przywrzenu dzieła zmniejszono karę lub od niey uwolniono. Tauryiski Wice Gubernator Szostak został Konsyliarzem stanu.

Za najwyższym rozkazem, Minister sprawiedliwości X. Lopuchin donosi Szlach. Winogrodzkiemu, który prosił ażeby sprawę jego z Tobiaszem Kulikiem sądził Wileńskiego Sądu Gł., Departament 2 nie czekając koleji; prośba nie przyjęta.

J. J. M. zamysłaiąc oglądać woyska swoje na granicy zgromadzone, d. 9 wieczorem, po nabożeństwie odprawionem w cerkwi Kazańskiej, wyjechał z tey stolicy, mając przy sobie Ober Hof-Marszałka Gr. Tolstoy, X. Czartoryskiego, Towarzysza Ministra Nowosilcowa, G. Adjutantów Gr. Liewen i X. Wołkońskiego. Nazajutrz Monarcha przybył o południu do Porchowa, był w Kościele, i pośpieszył na obiad do Hołoduszy o wiorst 26 od miasta. D. 11 zrana stanął w Wielkich Łukach witany od zgromadzoney Szlachty, kupców, mieszczan; i po 2 godz. spoczynku pośpieszył w dalszą podróż,

AUSTRYA.

Wiedeń 18 Września: Już wkroczyły woyska nasze do Bawaryi; straż ich przednia pod G. Klenau z 4 t. jazdy, 14 t. piechoty iest złożona. Nie licząc armii, którą G. Mack prowadzi ku Renowi, od Wenecyi do jeziora Constancyeńskiego liczy dziś Franciszek 2 170 t. żołnierza. Sam wyjeżdżając do obozu, z sobą zabierze kilku Ministrów i Konsyliarzów rady wojenney. W Inspruck d. 10 była wielka rada, na której w obecności Arcy X. Jana znajdowało się 15 GL. nazajutrz wszyscy do granic Tirolu pośpieszyli, między innemi Hiller i Chasteller, którzy mieć będą poruczone swoiey straży nayważniejsze stanowiska. Do Wenecyi na okrętach przywieziono 12 t. Croatów i Pandurów; wkrótce większa liczba przybędzie woysk granicznych morzem, iakoteż 4 mil. kul armatnych. Park ciężkiej artylleryi, która ma służyć do oblężenia twierdz, iest w Udine, i liczy dział 240; za d. kilka wszystkie przejdą do Padwy, gdzie iest główna kwatera Arcy X. Karola. Twierdze Wenecyi prawie dokończone, wiele połowych robimy w okolicach Tridentu; do czego rząd użył kilka t. wieśniaków. W Botzen na iarmarku ter. nikogo ze Włoch nie widziano. Francuzkie woyska zciągają do granic. Jest wiadomość, iż Massena przybył do nich, i obiół naywyższą kommandę; czeka posiłków znacznych z Piemontu naybardziej i od jeziora Genewskiego. Twierdze Mantuę, Weronę, Pizzighetone, Leg-

nago, Ferrarę opatrzyć, i żywnością napełnić rozkazał.

Keller Pruski poseł pożegnawszy Cesarza wyjechał do oycyzny. Monarcha dał iemu zwyczajny upominek, szacowną tabakierę. Arcy X. Karol ieszcze tu bawi. D. 20 cała armia Włoska i Tyrolska ruszyć mają do granic. W obozach kwitnie wesołość i ochota. Weneckie nadbrzeża zasłaniać będzie flottylla pod Kapit. Depines. D. 13, 300 Ułanów Austryackich wkroczyło do Munich, nazajutrz 500. i 2 t. piechoty, która bramy i inne miejsca osadziła. Znajdują się w tey stolicy G. Klenau i Grenville; G. Gottsheim ciągnął prosto na Donauwerth; G. Riese, Kienmayer na Friedberg ku Auszpurgowi. Armia wszystkie potrzeby swoje opłaca bankocetlami. To miasto, iedno z 6 wolnych, które w Rzeszy pozostały, przysłało do główney kwatery G. Mack z Deputatów, prosząc ażeby mogło zostać obojętnem. Pozwolił na to wódz Austryacki; przeyscie iednak obozom nie będzie bronione. Natychmiast Senat donosił o wszystkim obywatelom swoim; na granicy zaś słupy postawił z napisem: obojętne dzierzawy miasta Auszpurga. Już kilka regimentów z przedniey straży ciągnęło przez miasto, pośpieszając podobno do Stockach, Ulm, Moeskirch, dla zajęcia stanowisk warownych, gdzie przy zagaieniu kampanii r. 1800 G. Kray obozy rozkładał.

Elektor Wurtembergski w Stuttgart urzędownie zaprzeczyć kazał pogłosce w kraju swoim powszechney, iakoby Poseł Didelot nie tylko zapowiedział blizkie onego zajęcie, aleteż domagał się wyraźnie o 10 t. posiłkowego żołnierza. Podobnym sposobem kazano donieść narodowi, że Elektor w żadnym przypadku państw swoich opuszczać nigdy nie myśli, iak wielu rozumiało. Rządowi zaś Francuzkiemu razem z Elektorem Badeńskim miał oświadczyć; iż Geograficzne kraiów ich położenie wystawia one na przechod wszystkich armii; przewyższającej potędze odporu dać nie mogąc XX. postanowili zachować scisłą obojętność, iesliby do wojny przyszło. To samo chcą uczynić Szwaycarowie. Półkownik Glutz miał audyencyą u Cesarza prosząc, ażeby ziomkowie jego mogli zostać obojętnymi. Odpowiedź niewiadoma; to pewna, iż Landamman RP. zwoływa seym nadzwyczajny. Słychać, iż rząd Francuzki zalecił iemu czynić gotowość do pilnowania granic od obcey napaści. Na ten koniec 19 Cantonów mają uzbroić ogulem 40 t. żołnierza. Bawarskie zaś woyska kraj swój opuściwszy na 3 miejsca zciągają; 1 dywizya pod Kehlheim, 2 pod Amberg, 3 pod Ingolstadt. Regimenta znajdujące się w Szwabskich dzierzawach Elektora zgromadziły się do Ulm chcąc niby zostać w tém mieście; lecz późniey rozkaz iest dano pośpieszać do Frankonii. Oboz nasz pod Munkendorff składać ma rezerwę, w której mało piechoty liczymy; konnych zaś regimentów będzie 18.

Przed kilku d. głośić powszechnie zaczęto, iż poseł Francuzki opuścił naszą stolicę; a dwór nasz wydał manifest wojenny; pokazało się wkrótce, iż Larocheoucault iest na miejscu; z druku zaś wyszły noty przez Ministrów Austryackich i Francuzkich nawzajem podane, w przeciągu negocyacyi ostatniey; osnowę kładniemy. Pierwsze z tych pism urzędowych iest oświadczenie iuz wiadome Franciszka 2, w którym wzywał Napoleona do przywrócenia pokoju Europie, ofiarując do dzieła zbawiennego pośrednicwo Austryackie. Na co odpisał Talleyrand Graff. Cobenzl w Paryżu 13 sierpnia.

Przesłałem do Boulogne notę WP. i odebrałem rozkaz dać odpowiedź nast. Wdzięcznie przyiół Napoleon umiarkowane oświadczenia Franciszka 2, i przyjazne chęci, które tego Monarchę skłoniły do przyspieszenia końca wojny szkodliwej narodowi Francuzkiemu, przez poważne pośrednicwo Austryackiego domu. Im więcej cenitę ofiarę, tém lepiej poznaie, iż z niey korzystać nie może. W takich czasach i okolicznościach iesteśmy, że

pośrednictwa użyć pożytecznie, bez narażenia dostojności pośrednika nie możemy. Przed 8 mies. Napoleon chcąc Anglią do pokoju nakłonić, uczynił krok wiadomy Europie, który nie byłby zaiste daremny, gdyby nieprzyjaciel własnej tylko potędze zaufał. Lecz odpowiedź dworu Londyńskiego znać dawała, iż nie skłoni się do ugody, dopóki mieć będzie nadzieję zapalenia wojny lądowej w Niemczech i we Włoszech.

Znał to dobrze Franciszek 2, zwłaszcza iż Anglicy od czasu dawnego nie przestawali zachęcać Austrię do podniesienia broni, ofiarując jej pieniężne posiłki. Takie Mocarstwo do umiarkowania i sprawiedliwości nie mogło już być skłonione. Zapomniało nawet na własny swój interes. Ale gdzie nie skutkują przyjacielskie rady i namowy, Austrija wszystko sprawić może bez żadnych zabiegów i pogroźek. Nieraz Anglicy oświadczyli; że rozerwanie potęgi Francuzkiej przez Austryaków i Prusaków na lądzie, byłoby napożyteczniejsze dla Brytanii. W. Fryderyk 3. oświadczał statecznie, iż w żadnym przypadku z Francją wojować nie chce. Niech to samo raczy powiedzieć Franciszek 2. wnet Anglicy uczują potrzebę wrócenia się do traktatu Amiens dla dobra ich własnego. Austrija zaś nie tylko nabędzie prawo do wdzięczności Napoleona, ale też więcej uczyni dla własnych wygod i korzyści, niż gdyby 10. bitew wygrała. Pierwszym owocem pokoju będzie, że rządca Francuzki dopełni co przyrzekł i dziś przyrzeka, rozdzieli uczynić wieczny między Włoską i Francuzką koroną.

Lecz jeśli Austrija rzecz w obojętności chce zostawić, a przez to utwierdzi Anglików w rozumieniu i powziętej nadziei nakłonienia jej do Koalicji; jeżeli 72 t. żołnierza utrzymywać będzie we Włoszech; Napoleon osądzi, że Austrija z radością pogląda na wojnę Francuzów niszczącą; sama wyglądając pomyślną chwilę do podniesienia broni. Francja ma we Włoszech 50 t. ludzi, z tych 15 t. w Neapolu. Dziś widząc zagrożone granice swoje od wschodu, musi dla bezpieczeństwa sprowadzać do nich wojsko od brzegów Oceanu. Austrija tym sposobem dopomoże Anglikom skutecznie, niż gdyby nam wojnę zapowiedziała. Takie okoliczności są nadzwyczajne, tu trzeba nadzwyczajnych środków. Fryderyk 2 wojną zagrożony uprzedził nieprzyjaciół. Dóm Austriacki nieraz to samo czynił. Dziś Napoleon widzi przygotowania wojenne Francuzom groźne, i pyta się: coby uczynił Franciszek 2 w podobnym zdarzeniu.

Nie traćmy jednak nadziei. Może jeszcze Austrija wszystko na dobre odmienić. Niech tylko Franciszek oświadczenie uczyni Pruskiemu podobne; niech wojska swoje zwróci do stopnia zwyczajnego w czasie pokoju; niech oddali zgromadzone we Włoszech i w Tyrolu, magazynów nie zakłada, fortyfikacji polowych nie wznosi, co blizką już wojnę oznaczać zwykło. Wtenczas pokój będzie niewzruszony. Francja nic nie zyska przez nową wojnę, a nież Austrija; pokój z Anglią wkrótce nastąpi. Skoro Austrija oświadczy obojętność swoją, dwór Londyński wnet skłoni się do ugody; wskrzesimy traktat Amiens, oddzieli się Włoska od Francuzkiej korona; cała zaś Europa tak wielkie dobrodzieństwo, spokojność powszechną, przypisze z wdzięcznością mądrości Franciszka 2. W przeciwnym zdarzeniu, mogą nastąpić wypadki dziś Francuzom i Austryakom nieprzewidziane. Tłumaczmy się otwarcie i szczerze. Dla dobra domu Austriackiego, dla chwały Cesarza, pragnie Napoleon ażeby Franciszek 2 użył pory szczęśliwej. Ma w ręku los własnej Monarchii, los całej Europy. W jednej ręce trzyma kłótnie, zamieszania, i trwogę; w drugiej pokój powszechny. Bezstronna obojętność wszystko dokaże, i błogosławieństwem świat obdarzy. Ze strony Austrayckiego domu naydzielniejsze jest pośrednictwo: zachować obojętność zupełną; wojsk nie zgromadzać, nie przymuszać Francuzów do rozrywania potęgi swojej, nie czynić nadziei Anglikom, iż wojna być może na lądzie zapalona. Nie wątpi rząd Francuzki, że Ambassador Graf Cobenzl te przełożenia biorąc na żywą uwagę, przyłożyć się zechce naypilniey do utrzymania iedności obu Mocarstwom tak potrzebney.

Po nocy i zaraz, to jest d. 16 Sierpnia, Talleyrand przesłał z Gr. Cobenzl. Pamiętając Napoleon, powiada, że w 2 poprzedzających wojnach zwycięzca, gdy miał część znaczną państw Austriackich w mocy swojej, nigdy iednak umiarkowanym być nie przestał; rozumie iż spodziewać się dziś może od Franciszka 2 dowodów zaufania i przyjaźni. Zaięty wojną z Anglikami, sądził iż Austrija ścisłą bezstronność zachowa; lecz ogromne przygotowania dworu Wiedeńskiego zniewalaiają rządce

Francji szukać odpowiedzi wyraźney i prędkiy. Wstrzymał wykonanie Angielskiej wyprawy; ponieważ Austrija uwagę i siły jego rozrywa. Stoia obozy Franciszka 2 w Tyrolu, nad granicą Włoską, Szwajcarską, i Bawarską; założone magazyny, wskrzeszone fortyfikacye polowe; regimenta z załogi ruszone, dopełnione. Gdyby wojna blizką nie była, poco zgromadzać lud zbrojny w ubogim i nieurodzajnym kraju z uszczerbkiem skarbowym? piec suchary? zakupować konie? wyciągać artylleryą? Na takiej zwłaszcza granicy, którą Francja zupełnie odkryła, zciągając wojska swoje do brzegów Oceanu.

Austrija dotąd statecznie oświadczała myśli spokojne; ufał słowu Franciszka 2 Napoleon. Jak pogodzić wojenną wyprawę z uręczeniem pokoju? Któż nie widzi, że oderwanie Francuzów od lądowania równa się zapowiedzianej wojnie, i szkodę nam przynosi nienadgradzoną? Same dziś obietnice nic ważyć nie mogą; nie znamy nic pośredniego między pokojem i wojną. Jeżeli dóm Austriacki obiera pierwszy, niech wojska swoje przywróci do stopnia dawnego; jeżeli drugą, kto broń podnosi, sobie samemu powinien przypisać okropne jej skutki dla państwa, rodziny, dzisiejszych i przyszłych pokoleń. Ma nadzieję Napoleon zakończyć wojnę z równym iak z poprzedzające powodzeniem, i takie zyskać bezpieczeństwo, ażeby już nigdy nie mógł być oderwanym od swego na Anglią przedsięwzięcia. Lecz jeszcze podchlebia sobie, iż Franciszek 2 obierze pokój; ten chcąc utrzymać: niech odwoła 21 regimentów do Tyrolu sprowadzonych, zostawiając na granicy Włoskiej wojsko, które jej strzegło przed 6 mies.; niech polowe fortyfikacye wskrzeszane nie będą; może każdy naród według woli stawiać twierdze; tak roztropność każe czynić panującemu. Wenecya twierdzą nie jest; tego więc miasta umocnienie do fortyfikacji polowych należy. Niech wojska w Styryi, Carinthii, Friulu, Wenecyi takie zostaną, iakie w nich były przed 6 mies.

Nakoniec niech Austrija oświadczy dworowi Londyńskiemu, iż nieodmiennie postanowiła ścisłą obojętność zachować, i nic nigdy nie czynić na zysk Anglików, na rozerwanie Francuzkiej siły. Oświadczyliśmy naostatek Gr. Cobenzl, iż Napoleon pragnie naybardziej zachować z domem Austriackim kwitnący pokój; z naywiększą zaś niechęcią użyje środków dzielniejszych, gdyby na przełożenia i uwagi nasze odpowiedź dano zboczną, zwlekającą, lub wyraźnie przeciwną. W podobnym stanie, iak dziś jest Napoleon, sam nawet Arcy X. Karol nie zachwiałyby się bynajmniej; gdyż jest rycerzem wielkim, politykiem głękokim. Gdy zaś Francja będzie zmuszona gwałtem gwałtem odpierać, nie chce zapewne i czekać nie może, dopóki dóm Austriacki odbierze posiłek spodziewany.

Na to pismo d. 3 Września Minister Gr. Cobenzl odpisał z Wiednia. Żąda Napoleon odpowiedzi na swoje zapytania; dajemy wyraźną i prędką. Dwór Wiedeński chciał pokój z Francją zachować. Utrzymanie onego nie na tém iedynie zależy, aby Mocarstwo przeciw drugiemu nie powstawało zbrojną siłą; lecz naybardziej na dochowaniu przymierza świątobliwem. Kto zgwałcił traktaty, uwag podanych nie przyoił, ten zaczepną stroną został. Ugodziliśmy się w Luneville. Tam zaręczona udziałność RP. Włoskiej, Szwajcarskiej, Batawskiej, darowana wszystkim wolność obrania rządu swojego. Narzut innego, uyma polityczney niepodległości, danie Panna, gwałtem jest zadany Lunewilskiemu przymierz; Austrija ma prawo niezaprzeczone stawać przy świątości onego, i żądać zniesienia nowości.

Chcąc pokój zachować, uniknąć większych niebezpieczeństw, zapobiedz podeyrzeniom i nieufności, może czasem skrzywdzone Mocarstwo przemilczeć krzywdę, rzecz zostawiając układowi dalszemu; nie przeto iednak odstępuje warunków traktatowych. Kto łamiąc przymierza, odrzucił podane układy, nie przyoił środków ofiarowanych, miotał pogroźki; złamał przyjaźń, i święte prawo pokoju. Kto sobie przywłaszcza prawo bronienia słabszych sąsiadów, i rozrzadzania iemi; przypomina ciągle prawo zwycięzkie pokojem zatarte na wieki; groźbą i przemocą narzuca ustawy, stosować się każąc do ustaw swoich; kto zagna do nowego przymierza, poddania się berłu jego, wcielenia do jego kraju; gruntowne zaś uwagi w tej mierze podane ma za uymę i obrażenie swojej dostojności; kto poddanym dozwala w pismach publicznych lżyć wszystkie Mocarstwa, czyni się sam sędzią roziemcą, stróżem równowagi Europejskiej; kto od tego przywileju wyłącza Monarchów innych dla tego, iż są albo zbyt odległymi, albo ich morze od lądu przedzieli-

to; kto nakoniec naybliższym sąsiadom, których niebezpieczeństwo dotyka naybardziej, zwykł odpowiadać obojętnie, zciągając woyska nad granicę, grożąc zerwaniem iedności, zabraniając w domu czynić obronne wyprawy; ten Mocarz wyzwał innych do podniesienia broni i wiązania się wzajemnego.

Wyliczone pobudki Franciszka z przywiody do zgromadzenia woysk swoich; widział że inaczej utrzymać pokoiu niepodobno, mniemy ieszcze zabezpieczyć onego trwałość. Nie tajna Europie skłonność Austrii do zachowania iedności. Wykonała ściśle obowiązki przyjęte w Luneville; ulegała czasowi, gdy warunki tego traktatu w Niemczech zgwałcono; milczała, gdy Francya innych nie spełniła, które się do RP. Włoskich zciągały. Przypisywał to Franciszek z potrzebie zgaszenia ducha rewolucyjnego, i wskrzeszenia Monarchii pośród Francuzów; pochwalił ustawy dane RP. Włoskiej r. 1802; zaufał I Konsulowi, zgodził się na Prezydencją jego w Mediolanie, przestając na obietnicach Napoleona, przed wyniesieniem na tron i później czynionych, że Włochów udzielnosc nienaruszoną będzie; że Król Sardyński odbierze nadgrode; że w tym kraju nastąpi układ każdemu dogodny, za spólną wszystkich umową; mieliśmy nadzieję, iż Francya odzyskawszy rząd dawny, trzymać się zechce zasad równowagi i bezpieczeństwa powszechnego przyjętych w Europie. Lecz wkrótce głośc zaczęto odmiany mające nastąpić w Lombardyi. Postępujący w Paryżu Gr. Cobenzl żądał objaśnienia. Odpowiedziano, iż Włochy do Francyi wcielone nie będą i udzielnymi zostaną. Europa widzi, co się stało. Cesarz obietnicę przypominał i traktaty. Dowodzą tego listy wzajemne Monarchów, Ministeryalne noty.

Donosząc o nowościach dokonanych Napoleon, łączył pogrożki, woyska zgromadzał w Marengo i Montechiaro; nigdy iednak Franciszek z nie pochwalił dzieła, oświadczając statecznie, iż te odmiany ma za doczesne tylko; ostateczne zaś urządzenie Włoskich krajów nastąpić powinno przy podpisaniu pokoju powszechnego, iak sam Napoleon obiecywał. Do tego pokoju rządca Francyi wzywał wprawdzie Króla Brytańii W. z tym iednak warunkiem, że dwór Londyński do lądowych interessów nie ma wpływać. Jerzy z szukał pośrednictwa Imperatora Imci całej Rossyi, który skłonił się wspaniale do dzieła narodom požadanego, Ministra do Francyi przeznaczył. Krótka i zawodna nadzieja! Cios nowy zadano udzielnosci Włoskich narodów. Liguria z ich rządu wymazana. Tu iuz Franciszek z myślić zaczął o własnym bezpieczeństwie, czyniąc takie urządzenia w domu, iakich wyciągała potrzeba obrony praw i dostojności Monarchii.

Uzbroił się dóm Austriacki, zawsze iednak pragnie uniknąć złamania pokoju. Uzbroił się nie w zamiarach nieprzyjaznych, aniteż dla oderwania Francuzów od Angielskiej wyprawy, lecz dla utrzymania pokoju na zasadach umówionych, słusznych, interessom powszechnym dogodnych, równowadze nie przeciwnych. Oświadczanakońiec, iż gotow jest czynić z Francją o zachowanie pokoju lądowego, chociaż ofiarowane pośrednictwo nie było w Paryżu przyjęte; że w każdym zdarzeniu, gdyby nawet przyszło do otwartey wojny, Austriya nic nie przedsięwzię, coby się zciągało do interessów wewnętrznych Francyi, stanu iey dzisiejszego odmienić nie żąda, żadnych nowości nie szuka w Rzeszy Niemieckiej, aniteż naruszenia całości państw Ottomańskiej Porty, którą owszem bronić jest gotów Franciszek z. J to ieszcze przydać trzeba, iż Brytańnia W. równie myśli, pragnąc przywrócenia pokoju sprawiedliwego. Ta odpowiedź iasna i rzetelna, umorzyć powinna nieufność wszelką, znieść wątpliwość. Szczęśliwym będzie Franciszek z, iezeli tym sposobem zapobiedzdoła okropnym klęskom wojennym, które od plemienia ludzkiego odwrócić pragnie naybardziej.

B R Y T A N N I A W.

Londyn 17 września. Nigdy Brytańnia woysk ogromniejszych nie posyłała na ląd Europejski; pod Gwilhelmem z posiłkując narody zprzymierzone przeciwko Francuzom; pod Anną Królową przeszkadzając panowaniu Burbonów w Hiszpanii, pod Jerzym z ratując Maryą Teresę w Niderlandzie, i Fryderyka W. w Niemczech; naostatek pod Królem ter. wspierając Mocarstwa zprzymierzone na rewolucyjney wojnie, i Batawów od iarzma nieprzyjacielskiego chcąc oswobodzić. Rozkaz od wojennego departamentu odebrały do siadania na statki regi-

menta dragonii; gwardyjski, 1, 4, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 21, 6 innych, i regiment ciężkiej iazdy, i lekko-konny, co uczyni razem iazdy 13 t. 5 batalionów gwardyi pieszey, i pierwsze bataliony półków: 4, 5, 6, 14, 21, 23, 31, 40 45, 52, 88, 91, 92, 95. co czyni 17 t. pierwszego żołnierza. Z Irlandzkiej armii do portu Cork na okręta sprowadzić zalecono 2, 3, 5, 16, 18, 23, regimenta dragonii, głów ogółem 4500; pierwsze bataliony półków pieszych; 19, 25, 26, 28, 30, 36 45, 47, 50, 63 79, 82, 97, co wyniesie głów 11 t. Nadto ieszcze idzie na wyprawę legion Niemiecki głów 6 t. co wszystko licząc będzie iazdy blisko 19 t. piechoty zaś 34 t.

Ta armia czołem iest i wyborem woysk Angielskich; słyhać, iż ieden z XX. krwi panującej będzie wodzem nawyższym, który, niewiadomo. Dywizyjnemi kommandantami wyznaczeni G. Pulteney, Cathcart, Moore. Trudnie ieszcze zgadnąć cel wyprawy niż wodza. Ci którzy rozumieli, że flotta woysko wyrzuci na Batawskie brzegi, odstępuią dziś swego zdania uważając, że tak liczna iazda nietylko niepotrzebną ale nawet szkodliwą iest w kraju błotnistym, kanałami przerzniętym, gdzie szykować się porządnie, walczyć, co większa utrzymać się nie może dla niedostatku furazów. Nizeli więc podoba się rządowi tajemnicę obiawić, z polityków iedni wysyłaia woysko do Hannoveru, gdzie iak słyhać, garstka ledwie została Francuzów. Odzyskanie dziedzictwa Monarchy swego, przyniosłoby Anglikom zysk i zaszczyt wielki. Drudzy zważaiąc trudność, wzruszenia pokoju w Niemczech półn. gloszą, iż flotta z woyskiem uda się prosto na morze srode. Tam wodzowie wsparci naprzód zaloga w Malcie liczną, daley potęgą zprzymierzeńców, mogą pomyslić o wypędzeniu Francuzów z Neapolu, rozerwaniu sił nieprzyjacielskich we Włoszech półn. naostatek o podbiciu Corsyki, Majorki i Minorki.

Cokolwiek nastąpi, rzecz długo taioną być nie może; woyska zabieraią się na statki. Jezeli płynąć mają do morza srode. uprzedzi tam onego przyście Nelson, który zawczora z Portsmouth wyszedł pod zagle do Cadix i Gibraltaru zmierzaiąc. Lud wielkim tłumem w porcie zgromadzony, powietrze napełniał okrzykami radośnemi, życząc ulubionemu wodzowi szczęśliwego powodzenia. Wyprowadził z sobą okręta lin. Victory, Sovereign od 100 ar. Defiance, Thunderer. Ajax od 74, Agamemnon od 64. Cała flotta, z którą przeciwko zprzymierzeńcom dokazywać będzie, wynosi 32 okręta, gdyż Collingwood, Bickerton, Calder, Knight 26 liczą. Adm. Thornborough został pierwszym namiestnikiem Nelsona, i z nim teraz płynie; gdy staną na miejscu przeznaczonym, Calder powróci do oyczyzny. Utrzymanie się statecznie pogłoska, iż sąd woyskowy będzie zwołany, przed którym ten zwycięzca musi usprawiedliwić postępek swój pod Finisterre.

Pitt i wszyscy Ministrowie z Konsyliarzami Królewskimi wczora do Weymouth pośpieszyli, gdzie w obecności Monarchy będą roztrząsać nayważniejsze dzieła, iakie są: dzisiejszy stan Europy, związki narodu Angielskiego z Monarchami lądowemi, dopełnienie warunków przyjętych z naszey strony, wyprawa armii wielkiej, naostatek blizkie zwołanie Parlamentu. Pieniądze na posiłek przeznaczone zabrano w znaczney ilości na okręta; użyto na ten koniec piastrow Hiszpańskich, które dawno w banku złożone były. Słyhać, że Pitt ma przekładać izbie niższej, że owe 5 mill. FS. w r. prz. pozwolone nie wystarczaią w okolicznościach ter. przeto summę podnieść trzeba do 8 mill.

G. Dumouriez bawi u nas. Pogłoska iest, że ma przyiać woyskową służbę u iednego z Mocarstw lądowych; inni powiadaia, że na czele woysk Angielskich dokazywać będzie; niektórzy tey i drugiej powieści nie wierzą.

Z wdzięcznością podziśdzien wspomina kompania wschodnio Indyjska, iakim sposobem Kap. Dance ocalił flotę Chińską. Po szczęśliwym iego spotkaniu z Adm. Lincolnem, rozkazano ażeby okręta do Azji płynące, lub które ztamtąd powracaią, uzbroione i opatrzone były we wszystko, czego w bitwie potrzeba. Wykonał to Adm. Raynier. Flotta którą niedawno przyprowadził, walczyć mogła z nieprzyjacielskimi eskadrami, gdyby ią w drodze spotkały: Bengalskie okręta postawiono w przedniej straży, Chińskie we srodku, z Madras i Bombay w tylnej straży. Niewiadomy dokładnie szacunek towarów i skarbów na niey przywiezionych; to niewątpliwa, iż rządowe cło wynosi 5 i pół mill. FS. Fregata Scherness od 44 arm. przed portem Trincomale na wyspie Ceylan utoneła. W odnodze Perskiej krają w znaczney liczbie rozboynicy, którzy nam zabrali z okręta. Twier-

dza Bhurtpoore dobytą nie jest; nie odstąpił od murów G. Lake. W tém mieście za czasów Monarchy Indyjskiego Aureng Zeba bronił się bardzo długo ieden z nieposłusznych onemu XX. Słychać, iż Holcar widząc miasto nie dobrze od naszych zamknięte, wprowadził do niego tyle żywności, oręża, dział, ammunicyi, że załoga lat 2 przynajmniej odpor czynić może.

Donosił Adm. Cornwallis, że Gantheaume całą flotę swoją sprowadził do portu wewnętrznego; z kąd łatwy wniosek, iż nieprzyjaciele myślić przestali o wyprawie wszelkiej do Angielskich i Irlandzkich brzegów, na czas niezamierzony. Zapewne Gantheaume lękał się nadchodzącej pory jesiennej, i zostać nie chciał w stanowisku wygodnym wprawdzie do wyjścia pod żagle, lecz na wiatry nieco wystawionem. Nasza zaś flotta walczyć z nawalnościami przywykła od 30 mieś. podobno przez zimę zostanie pod Ouessant, uważając obróty Francuzów. Tych eskadra 7 okrętów lin. wiele fregat i korwet licząca, niedaleko brzegów połudn. kraiu swojego ścigała statki nasze. Jaka jest nie wiemy. Rochefortska Kap. Lallemant mniej liczną była; chyba że podobno przyłączyły się do niej 3 okręta zostawione w Vigo przez Adm. Villeneuve. Do Rochefort nie powróciła jeszcze; nie wątpimy, że Lallemant szczerze myślił o złączeniu się z flotą Bresteńską; lecz Cornwallis to poznając nie ruszył z miejsca, w którym zamysły nieprzyjacielskie zniszczyć może. Dziś Lallemant krąży po Oceanie, szukając podobno flott kupieckich. Spodziewamy się, iż unikną niebezpieczeństwa. Może iednak spotkać Francuzów Nelson. Cornwallis nie ma przy sobie nad 19 okrętów lin. Admiralicja kilka nowych w posyłku wysłała. Obróty Caldera niewiadome, odtąd iak ruszył z pod Brestu; nic o nich rząd nie mówi. Domyślamy się iednak, iż znajduie się pod Cadix, i zamyka w porcie flotę zprzymierzoną. Powiadano że Villeneuve i Gravina wyszli pod żagle; w tym przypadku bitwa nieuchronna.

Między Hiszpanią i Stanami Zjednoczonej Ameryki spór nie ustał. Niedawno Prezydent Jefferson Senatorów RP. zwoławszy przełożył, w iakim dzieło jest stanie. Minister Amerykański zagran. inter. not kilka podał posłowi Hiszpańskiemu; na wszystkie odpowiedział Yrujo; rzecz iednak nie ukończona. Prowincya Ohio za 626 dollarów roczney opłaty kupiła u sąsiedzkich Indianów million 200 t. morgów ziemi.

G. Myers kommanderujący w Barbados umarł. Adm. Warren z 7 fregatami pod żagle wychodzi, krążyć mając przy Portugalskich brzegach. Inne 3 fregaty wysłano do Lisbony, z kąd wkrótce pośpieszyć mają do morza śródz. niosąc wielkie summy w gotowiznie na opłatę wojsk i flott Angielskich. Po oddaleniu się armii lądowej, baterye nadbrzeżne w Boulogne &c. Francuzi morskim żołnierzem osadzili. Z naszej strony myślić nie przestano o bezpieczeństwie domowem; kilka t. ludu pracuje kończąc twierdze w Dover i całej okolicy. W Plymouth gdy ukazali się na teatrze Officyerowie fregaty Francuzkiej Dido z Officyerami okrętów Hiszpańskich Raphael i Fermo, grzecznie ich przywitali spektatorowie, głośno wychwalając mężstwo i waleczność okazaną w potrzebie. Zwycięzcę fregaty Dido, Kap. Barmer maytkowie radośnym okrzykiem witali.

R Z E S Z A N I E M I E C K A

Berlin 21 Września. Wczora w obecności Królewskiej odprawiła się wielka rada stanu; gdzie znajdowali się; panujący X. Brunświcki, Feld Marsz. Moellendorff, Ministrowie gabinetowi: Schulenburg, Hardenberg, Haugwitz, GL. Ruchel, i GM. Koeckritz. Przygotowania wojenne w całym Państwie; całej armii czekać pierwszego hasła kazano w zupełnej gotowości; garnizon tej stolicy ma ruszyć d. 26; do Magdeburga, Grudziądza, twierdz innych posłano wiele artylleryi i kanonierów. Żołnierzy urlopowanych przywołano nagle do chorągwi. X. Brunswick Oels przybył ze Śląska. Słychać iż armia Pruska na 4 części będzie podzielona; I w Marchii ma hetmanić Król z X. Brunświckim, 2 w Śląsku F. M. Moellendorff, 3 w Prussach G. Ruchel, 4 w Pomeranii G. Kal. kreuth. Manewry jesienne garnizonu naszego iuz się skończyły. G. Austriacki Meerveldt i Francuzki Duroc byli przytomni; obydwu tu jeszcze bawią. Minister stanu i gabinetowy Haugwitz, wyjechał, iak mówią powszechnie do Wiednia. Król oświadczył ukontentowanie obyw. Pruss połudn. Łubieńskiemu, który w dobrach swoich założył 11 kolonii Niemieckich, gdzie ogółem znajduie się 187 familii we wszystko opatrzonych.

Manheim 19 Września. D. 17 przez Cassel ciągnę-

ły woyska Francuzkie z Hannoveru do Moguncyi 3 kolumnami, każda od 5 t. żołnierza; iak wiele zostało w kraiu podbitym, niewiadomo. Wszyscy GG. byli na czele korpusów swoich. Haski żołnierz stał w paradzie; Elektor przypatrywał się ciągnącym. Przywitał go Bernadotte ze wszystkimi wodzami, i wraz po obiedzie do Frankfortu pośpieszył. Słychać, iż Marszałek obozem stanie pod Selingenstadt w Darmstadtzkim kraiu; gdzie za przybyciem z Hollandyi G. Marmont, i wielu innych półków, uformauie się skrzydło lewe armii Francuzkiej większą nazwaney. Z drugiej strony Austriackie woyska rzekę Lech przeszedłszy, z Bawaryi wkraczą do Szwabii. Już nawet wielu Officyerów pokazało się w Stockach i miejscach okolicznych, gdzie podobno będą wytknięte obozy. Nasz Elektor z Badeńskich dzierżaw ustąpić kazał wszystkim Emigrantom Francuzkim w 3 d. ci iednak, którzy mają pilne dzieła, mogą zabawić d. 8 naywięcej.

W Ł O C H Y

Mediolan 8 Września. Wczora wieczorem przybył Massena z Paryża do naszej stolicy, i przyoił natychmiast komendę naywyższą wojsk Francuzkich we Włoszech; wszystkie zciągają bardzo śpiesznie do obozu pod Montechiaro; wiele regimentów na odsiecz przybywa z Piemontu i Genewy; ostatnim przeprawę ułatwiły drogi nowo zrobione przez góry Simplon i Cenis. Melzi nasz dawniej Vice Prezydent mieszka spokojnie na wsi pod Como. Chciał wyjechać do Hiszpanii, gdzie jest Grandem, i ma znaczne dobra; pasportu nie otrzymał.

Genua 4 września. H. Buonaparte okupiwszy więźniów niemało, których długi 300 fr. nie przenosiły, prosił i otrzymał u Arcy Podskarbiego Lebrun uwolnienie innych, których za dezercyą zamknięto. Zatem przystąpił do uzbroienia okrętu niedawno zbudowanego, Genojs od 74 ar. Maytkom, których sąd uznał godnymi służyć na nim, wyliczył 2 mieś. gażę. 2 bataliony Szwajcarskie u nas będące, rozkaz odebrały pośpieszać do Pescara w Abruzzo, gdzie należeć mają do armii G. S. Cyr. Z Departamentów Francyi połud. czekamy codziennie półków nowych; dawniejsze wysłaliśmy wszystkie do Brescia. Z Porto Ferrajo przed kilku d. wyprowadzili Francuzi do Corsyki 13 statków pod strażą korwety. Niedaleko brzegów spotkana flotta od 3 korwet Angielskich rozproszoną została; niektóre statki zabrane.

Neapol 13 Sierpnia. Ziemia jeszcze nie uspokoiła się zupełnie. Ucichł wprawdzie Wezuwiusz; lecz w Molisa było trzęsienie nowe, którym upadły domy od pierwszego pozostałe. Król z familią mieszka w Caserta pod namiotami. W naszej stolicy niezliczone t. robotnika pracują około naprawienia nadpsutych, zwalania upadkiem grożących budowli. Francuzkie woyska G. S. Cyr spokojnie stoją nad morzem Adryatyckim. W Anconie załogę powiększono.

F R A N C Y A

Paryż 17 Września. po oddaleniu się Murata do armii nad Renem zgromadzonej. Connetable L. Buonaparte ma być Gubernatorem stolicy naszej. Sam Napoleon przy końcu ter. mieś. wyjedzie do Strasburga, gdy iuz wszystkie regimenta formować mające armią i rezerwę na miejscu staną. Zatem wkrótce zagaiona będzie kampania, iezeli trwające dotąd negocyacje nie zachowają pokoju. Słychać, że na początku Pazdziernika Ren przejdziemy. Austriacy do Bawaryi wkroczyli; zapewne wkroczą do Szwabii, iak o tém donosił przysłany z Munich od Elektora Gr. Rumford.

B A T A W S K A. RP.

Amsterdam 21 Września. Na miejsce armii z G Marmont posłanej ku wyższemu Renowi, przychodzą do nas z departamentów Belgickich nowe półki, po większej części złożone z nowozaciężnych żołnierzy. Te bronić mają brzegów od nieprzyjacielskiej napaści, gdy Anglicy lądować zechcą. Wczora w mieście naszym odgłos był powszechny, że okręta Pruskie wchodzące do portów Batawskich, lub które z nich na morze wychodziły, zabierają Anglicy. Spodziewany tu iest G. Michaud w stopniu naywyższego kommandanta wojsk Francuzkich w kraiu naszym. Piszą z Paryża, iż Dessolles i 3 z nim wodzów, którzy dawniej służyli w armiach nad Reńskich pod G. Moreau, czynnemi teraz być prz stają. Inna pogłoska potrzebująca potwierdzenia iest, że G. Marmont przeszedłszy iuz Colonią nagle od Napoleona rozkaz odebrał ciągnąć w drugie strony.